

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 103

מסכת קידושין ו'-י"ב

בס"ד, כ' אייר תשס"א

השבוע בגליון

■ קידושין בנוסח "מתקדם"	■ סגולה לבריאות הילדים
■ מי זכאי לבחור מסדר קידושין?	■ חרם דרבינו גרשום בימינו
■ רב שמאחר לחופה	■ אשה העוסקת בזיוף כספים
■ טבעת שנפלה מיד החתן המרוגש	■ טבעת נישואין שהתגלתה כעשויה מנחושת

דבר העורך

מדוע הצביע בעל ה"אור שמח" על הגמרא?

דווינסקי, עיר גדולה לאלוקים, זכתה שיכחנו בה שני גאוני עולם זה לצד זה. הגאון רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל בעל ה"אור שמח", והגאון רבי יוסף רוזין זצוק"ל, הידוע בכינויו "הרואגצ'ובר". נוכחותם של אדרי התורה השפיעה רבות על הקהילה, והנהגותיהם ואורחותיהם של הגאונים נחרתו בזכרונם של בני העיר, שהעבירו את רשמייהם לבניהם אחריהם. הנהגה מופלאה של הגאון רבי מאיר שמחה הכהן התגלגלה ובאה לידינו על ידי הרב ב. י. שליט"א מרבני בית מדרשו, ששמעה לפני שבועות מספר מפני הגאון רבי שמואל אויערבאך שליט"א. **יושב היה הגאון רבי מאיר שמחה הכהן בחדרו עמוס הספרים והוגה בתורה.** מולו, החברותא שלו, תלמיד חכם מופלג, רבי שלמה יהודה פליצ'נסקי זצ"ל שמו. השניים צללו כדרכם במימיה של סוגיה עמוקה ומסובכת. ככל שנקפו השעות, התרחבו וגדלו החללים בארון הספרים, ואילו ערימת הספרים על השולחן הלכה וגבהה עד שהשניים כמעט שלא ראו איש את פני רעהו. מפעם לפעם היו הם משגרים הערות קצרות וסברות ליישוב הסוגיה משני עברי השולחן ושבים לעיין באותיות הקטנות. **דפיקה קלה על דלת החדר הפריעה המשך בעמוד הבא**

דף ה/ב הריני אישך אין כאן בית מיחוש
קידושין בנוסח "מתקדם"

כאשר אדם מקדש אשה בכסף, עליו להבהיר לה בשעת הנתינה, כי בכוונתו לקדשה בכסף זה. המנהג המקובל הוא, שהחתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי בטבעת זו וכו'" ומבהיר בכך, שהוא מעניק לה את הטבעת לשם קידושין. סוגייתנו דנה לגבי נוסחאות שונות, האם הן בהירות דיין כדי להוכיח באופן ברור שהחתן מתכוון לקדש את הכלה. וכגון, חתן האומר "הרי את **מיוחדת** לי" או "הרי את **מיועדת** לי", יש להסתפק האם אכן כוונתו לקדשה.

לעומת זאת, יש לשונות שאין כל ספק כי אמירתן אינה יוצרת קידושין, כגון: האומר "הריני אישך", מאחר שהתורה אמרה "כי **יקח איש** אשה", כלומר, שהאיש הוא הלוקח את האשה, ואילו מלשון זו משתמע שהוא לוקח את עצמו להיות בעלה. כך גם נפסק להלכה (שולחן ערוך) אבן העזר סי' כ"ז סעי' ג'. בימינו, סוגיה זו מעסיקה בתי דין רבים, כאשר עם רוח הזמן, הומצאו נוסחאות שונות ומשונות כתחליף ל"הרי את" המסורתי.

מעשה שהיה בארצות הברית, כאשר "רבאיי" רפורמי ערך חופה, וכעבור זמן קצר נעלם החתן בלא להותיר עקבות. סיפורה העגום של העגונה הצעירה הובא בפני הפוסקים, שחקרו באיזה אופן נוהל טקס החופה. החקירה העלתה, כי החתן והכלה החליפו טבעות ביניהם, ולאחר מכן הם אמרו זה לזה: "אכבדך כנפשי, ואת שאיפותיך אוקיר... ואמצתיך לעולם להכרת הברכה אשר בך ולקיימה, למען נשים יחד תכלית חיינו...". מלל רב נשפך במהלך הטקס, אך המילים "הרי את מקודשת לי" לא הועלו על דל שפתי של האיש.

הפוסקים הכריעו, כי אין כל תוקף לטקס הקידושין שנערך על ידי ה"רבאיי", והגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג שליט"א (קובץ "דברי משפט" ח"ז), מונה מספר טעמים לכך. ביניהם, שהמילים הנמלצות שהחליפו ביניהם "חתן" ו"כלה", אינן אלא מילות הוקרה וכבוד שהקשר ביניהן לקידושין הוא מקרי בלבד, וכמבואר בסוגייתנו, שעל הבעל לומר לאשה שהוא **מקדשה לו** לאשה, וכל משפט יפה ככל שיהיה, שאינו נושא משמעות זו, אין ניתן לקדש בו אשה. הפוסקים הוסיפו ואמרו, כי אף אם היה מקום להסתפק שמא ואולי נוסח זה מעורר ספק לקידושין, אולם מאחר שהוא נאמר על ידי הבעל **לאחר** נתינת הטבעת, אין לכך כל משמעות, ואף אם היה אומר לאשה "הרי את מקודשת לי" לא היתה מתקדשת לו, שהרי הטבעת **כבר שלה** (רשב"א, מובא ב"מגיד משנה" הל' אישות פי"ג ה"ח). (הפוסקים (א"י מ"ח"ג סי' כ"ג) גם הסתמכו על פגמים חמורים אחרים, כגון, שהעדים היו קרובים ופסולים.)

דף ו/א כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהא לו עסק עמהם

מי זכאי לבחור מסדר קידושין?

בסוגייתנו אומר שמואל: "כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין, לא יהא לו עסק

המשך בעמוד הבא

לעילוי נשמת

הבחור

אביעד יצחק קוליץ ז"ל

ב"ר יוסף שיבלט"א וזוג' מרת זהבה שתבלחט"א נלב"ע י"ז ניסן תשס"א במלאות שלושים לפטירתו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידו משפ' הרטמן שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **ראובן גומבו ז"ל**

ב"ר צבי ז"ל נלב"ע כ"ה אייר תשנ"ה מרת **פראדל גיטל גומבו**

ע"ה ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע כ"ה ניסן תשס"א **ת.נ.צ.ב.ה.**

הונצח ע"י בנו ידידו הר"ר

שמואל יצחק גומבו ומשפ' שיחיו ארה"ב

לעילוי נשמת

הר"ר **אליהו**

יחיאל מירון ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע י"ט אייר תשנ"ט **ת.נ.צ.ב.ה.**

הונצח ע"י ידידו משפ' **מירון שיחיו**

תל אביב

המשך מעמוד קודם

עמהן". כלומר, מאחר שהלכות רבות ומסובכות קשורות לגיטין ולקידושין, על כן, לא יפסוק בהן אלא דיין שהוסמך לכך (רש"י ד"ה "לא יהא"), משום שטעויות בהלכות אלו עלולות לגרום עיוותים שלא יוכלו לתקנם.

תפקידו של מסדר הקידושין: בעקבות הזהירות וההקפדה שלא יתרחשו תקלות בעניינים אלו, כל הפוסקים תמימי דעים, כי גם **עריכת גט** לא תתבצע אלא על ידי מומחה בהלכות גיטין. אולם, לגבי **מסדר קידושין** נחלקו הפוסקים, האם לתפקיד זה אין למנות אלא אדם שבקי בהלכות קידושין. לדעת הט"ז (נ"י יבית שמואל"ה אה"ע"ז סי' מ"ט ס"ק ד'), כל אדם רשאי לסדר קידושין, מאחר שהלכות קידושין אינן סבוכות כהלכות גירושין, שהרי כל טקסי הקידושין מתנהלים בסדר אחיד וקבוע מראש, ותפקידו של מסדר הקידושין מסתכם במספר משימות פשוטות למדי, כגון, לברך את ברכת הקידושין, לוודא כי הטבעת שייכת לחתן, להקפיד שהעדים יראו את מהלך הקידושין וכדומה. אולם, שאר הפוסקים (י"שבות יעקב" ח"ג סי' קכ"א, "שואל ומשיב" מהדו"ג ח"א רל"ט, ועוד), חולקים על כך וסוברים, כי למרות זאת, אין לכבד בסידור הקידושין אלא אדם שבקי בהלכותיהן.

העדים אכלו והחופה נערכה: בזמנינו, שחתנים וכלות רבים רחוקים מדת משה וישראל, וכלל אינם מבינים את חשיבות הקידושין על פי ההלכה, הזהירו הפוסקים, כי רק מי שבקי בהלכות קידושין יסדר חופה וקידושין (נ"י "גשר יהושע" הל' אישות א' ב'). כדוגמה, ניתן להביא מקרה שאירע בצפת לפני כעשר שנים, כאשר בסידור הקידושין כובד קרוב משפחה נכבד שאין לו שיג ושיח בהלכה, וכך, נערכו הקידושין בחצר האולם ברוב פאר והדר, בעוד העדים הנרגשים סועדים את ליבם בתוך האולם... עובדה שהונצחה בסרט הוידאו שתעד את המאורע.

רב שמאחר לחופה: בעבר, רווח המנהג בתפוצות ישראל, כי מרכיב נכבד ממשכורתו הצנועה של רב הקהילה מומן על ידי המחתנים, ששלשלו לידיו סכום נכבד לאחר החופה. על כן, פסק הרמ"א (נ"י"ד סי' רמ"ה סעי' כ"ב), שאין רשות להסיג את גבולו של הרב ולגזול ממנו את פרנסתו. זאת ועוד, גם אם המשפחה מעוניינת שאדם אחר יסדר את הקידושין, ומוכנה להעביר לרב הקהילה את התשלום המקובל כאילו סידר הוא את הקידושין, יש להימנע מכך, מכיון שהדבר גורם לפגיעה ברב, ובסופו של דבר הוא ינושל מפרנסתו. אמנם, כאשר הרב מאחר לחופה, רשאי אחר לעורכה כדי שלא לצער את החתן והכלה (נ"י"ד ביהודה" תניינא אבה"ז סי' פ"ג).

מי זכאי לבחור את מסדר הקידושין: מחתנים שהתקשו להגיע לעמק השווה, מי זכאי לבחור את מסדר הקידושין, פנו לבעל "בצל החכמה" (שו"ת ח"י"ב סי' ע"ב), שהכריע כי זכות הבחירה שמורה לחתן. וטעמו, שהברכה אותה מברך מסדר הקידושין, נתקנה במקורה עבור החתן, וכדי שלא לבייש את החתנים שאינם יודעים לברכה, תקנו שמסדר הקידושין יברך בשליחותם ("שולחן ערוך" אבה"ז סי' ל"ד סעי' א') על כן מן הראוי שהחתן הוא זה שיבחר את שליחו. מעניין לציין את דברי בעל ה"תשובות והנהגות" (ח"י"ב סי' תרל"ז) האומר, כי כאשר צד אחד משלם את הוצאות החתונה, שמורה לו זכות הבחירה של מסדר הקידושין.

דף ו'א היה מדבר עם האשה

טבעת שנפלה מיד החתן המרוגש

מבואר בסוגייתנו, כי כאשר החתן נתן לכלה טבעת **תוך כדי ששוחחו ביניהם** אודות רצונם להנשא, הקידושין חלים, גם אם לא אמר לה בעת נתינת הטבעת "הרי את מקודשת לי". שכן, ברור לכל, כי נתינת הטבעת על ידה היתה לשם קידושין. כך גם פוסק ה"שולחן ערוך" (אבן העזר סי' כ"ז סעי' א').

חתן מרוגש: בנידון מעניין דנו הפוסקים, לגבי חתן שהתרגש עד למאד בעומדו תחת החופה, ולאחר שאמר "הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל", נשמטה הטבעת מידו ורק לאחר רגעים ארוכים הצליח החתן לייצב את ידו ולענוד את הטבעת על יד הכלה. הספק שהתעורר הוא, כי למרות שבסוגייתנו מבואר שכאשר החתן והכלה משוחחים ביניהם אודות רצונם להנשא, ברור לכל, שהטבעת ניתנת על ידו לשם קידושין, אולם במקרה זה, מאחר שחלף זמן של "תוך כדי דיבור" בין אמירת "הרי את מקודשת" לנתינת הטבעת, יתכן, כי עליו לשוב ולקדש את האשה, כיון שרק כאשר נתינת הטבעת **סמוכה** לשיחה ביניהם על רצונם להנשא (נ"י "פני משה" ח"י"ב סי"ב, "לבוש מרדכי" סי' ל"ו שהוכיחו כן מרש"י ד"ה "והוא"), אנו בטוחים כי נתינת הטבעת היתה לשם קידושין, אולם, כאשר חלף זמן מה בין השיחה לנתינת הטבעת, שוב אין הוכחה ברורה לכך.

החופה, ההוכחה הטובה ביותר: בעל ה"כתב סופר" (אה"ע סי' ל"ח), שדן בספק זה, הכריע כי אין החתן צריך לקדש את אשתו בשנית, מאחר שבזמנינו נתינת הטבעת נעשית תחת החופה והרי זה נחשב כאילו החתן והכלה משוחחים ביניהם כל העת אודות רצונם להנשא, שהרי המעמד בו הם נמצאים, מוכיח זאת מעבר לכל ספק.

ה"שולחן ערוך" (אה"ע סי' כ"ז סעי' ד') פוסק, כי האומר לאשה "הרי את מקודשת" המשך בעמוד הבא

את השניים מלימודם. הגאון רבי מאיר שמחה, שביהן כרבה של העיר, פתח את הדלת וקידם את האורח בסבר פנים יפות.

"ישב נא כבודי", כיבד הרב את אורחו, שהחל לגולל בפני הגאון דבר מה שנחשב בעיניו כחשוב ונחוץ. רבי מאיר שמחה האזין לדבריו בקשב רב, ולפתע ביקש את סליחתו, אף רץ לעבר גמרתו, רכן לעברה, הורה באצבעו על שורה בגמרא, ושב לשוחח עם האורח.

החברותא סבור היה, כי תוך כדי שיחתו של הגאון, עלה במוחו רעיון מבריק לפסל דרך בהירה בנבכי הסוגיה הסבוכה, ואהבתו לתורה שלא ידעה גבולות, הריצתו לעבר הגמרא כדי לבדוק, האם אכן ניתן ליישב את דברי הגמרא באופן זה. הגאון שב ושקע בשיחה עם אורחו, ושוב, חזר רבי מאיר שמחה וקם ממקומו והצביע בידו על הגמרא, תוך שהוא מקפיד לבקש את סליחתו של האורח.

נפשו של החברותא כבר כמהה לסיום השיחה. במוחו החלו להתרוצץ סברות ורעיונות שונים בנסותו לשער בנפשו את החידוש הנפלא שנגלה לגאון האדיר, שכל כך מטרידו משיחתו. כל דקה או דקתיים, היה המחזה חוזר על עצמו. הגאון קם, מבקש סליחה בכל ליבו, מביט בגמרתו, מצביע על שורה מסויימת וחוזר לשוחח עם האורח.

סוף סוף נסתיימה השיחה, ובלא אומר ודברים שבו השניים ללימודם. החברותא ציפה לשמוע סברה מעניינת ומרתקת, או לחילופין להקשיב לפריצת דרך חדשה בהבנת הסוגיה, אך לא כן היה. "דומה, כי דבר מה הטריד את רבינו", הרהר לעצמו.

כאשר סיימו השניים את לימודם, שטח החברותא את תמיהתו בפני הגאון.

"מורי ורבי. שמא אוכל לשאול, בשל מה נטרד הרב בעת השיחה עם האורח? האם מהלך חדש או רעיון נפלא עלה ונפל כלעומת שבא?"

"לא", השיב הגאון, "פשוט פחדתי שמא אשכח היכן הפסקנו ללמוד, ועל כן שבתי מידי פעם לגמרותי האהובה והצבעתי על המקום שבו הפסקנו מלימודינו, כדי לשוב ולהזכיר לעצמי מהיכן אנו אמורים להמשיך ללמוד".

פליאה רבתי נפרשה על פני החברותא. פעמים רבות במהלך תקופת לימודם זכה הוא לחוות את כח זכרונו העצום של הרב. לא פעם אף ביקש ממנו הגאון, כי יעלה על סולם גבוה ויוריד מחברת חידושי תורה ממדף עמוס. בדרכו מטה היה הגאון אומר לו: "מחברת זו, כתבתי לפני **כשלושים וחמש שנה**", ותוך כדי דיבור, היה הגאון

המשך מעמוד קודם

ולא השלים את המילה "לוי", אין היא מקודשת, שהרי לא אמר עבור מי הוא מקדשה. אולם, אם היו האיש והאשה עוסקים בשיחה אודות רצונם להנשא, ותוך כדי כך אמר לה האיש "הרי את מקודשת", הקידושין חלים, שהרי ברור כי כוונתו לישא אותה לאשה עבורו.

מריבה בין החתן לעדים: וויכוח שפרץ מתחת לחופה בין חתן לעדים, התגלגל אל ה"כתב סופר". המריבה פרצה, בדיוק כאשר החתן סיים לומר "הרי את מקודשת", אך לא הספיק לומר "לוי". ונשאלה השאלה האם עליו לשוב ולקדש את האשה, כדברי ה"שולחן ערוך" שאמירת המשפט "הרי את מקודשת" בלבד, אין בו כדי לקדש אשה. גם בנושא זה כתב ה"כתב סופר", כי מאחר שבימינו החתן עונד לכלה את הטבעת תחת החופה, לפיכך, גם אם לא אמר החתן "לוי", חלים הקידושין, מאחר שעמידה תחת החופה, כמוה כשיחה בין החתן והכלה אודות רצונם להנשא.

דף ו/ב בכולהו קני

האם די בפדיון הבן אצל כהן אחד?

בסוגייתנו מסיק רב אשי, כי אדם יוצא ידי חובת מצוות פדיון הבן, גם אם התנה עם הכהן בטרם הפדיון שחמשת הסלעים מוקנים לו על מנת שיחזור ויקנם לאב. שכן, בשעת הפדיון זכה הכהן במעות וכך נפדה הבן. להלכה נחלקו הראשונים האם ראוי לנהוג כן. לדעת הרמב"ם (הל' בכורים פ' י"א הל' ח' ע"י הגהות הגר"א ובס"מ שם) מותר לעשות כן אף לכתחילה. אולם, בעלי התוספות (בכורות נ"א/ב ד"ה "הלכך") סוברים, כי על הכהן להימנע מלהשתתף בפדיון מעין זה, מאחר שבכך הוא גורם נזק לאחיו הכהנים ששוב לא יזכו במתנת כהונה זו, מכיון שנדיבותו של הכהן הוותיק תתפרסם, והכל יפדו את בניהם אצלו בלבד. מטעם זה גם אין כהן רשאי להחזיר אפילו מרצונו הטוב את כסף הפדיון, לבד מאשר לאבות עניים שפודים את בניהם (שולחן ערוך" יו"ד סי' ש"ה סעי' ח').

אליהו הנביא בהר הזיתים: אולם, בעל ה"שאלת יעב"ץ" (סי' קנ"ה) מחדש, כי בזמנינו מחמת רוב הגלויות והצרות שעברו על ראשינו אין וודאות לייחוסם של הכהנים, ומשום כך, ראוי שהכהן יחזיר את הכסף לאבי הבן לאחר הפדיון. ואכן, בספר "אוצר הכהנים" (סוף סוכה) מסופר, כי כבר לפני כאלף שנה נגלה אליהו הנביא לרב האי גאון, הצביע על קבוצת כהנים שהתקבצו סביב הר הזיתים כמנהגם מידי חג הסוכות ואמר לו, כי אחד מהם בלבד הוא כהן אמיתי.

פדיון הבן על ידי כהנים רבים ככל היותר: בעל ה"שאלת יעב"ץ" אף מוסיף ואומר, כי מאחר שרוב הכהנים בימינו אינם מיוחסים, ראוי שאבי הבן יחזיר אחר כהנים רבים שיפדו בנו, וככל שירבה לעשות כן, יגדיל את הסיכוי שבנו אכן נפדה אצל כהן אמיתי. מאידך, הוא לא יפסיד מכך פרוטה, שהרי הכהנים יחזירו לו את כסף הפדיון.

סגולה לבריאות הילדים: אמנם, לדעת רוב הפוסקים (ע"י שו"ת חת"ס יו"ד סי' רצ"א), אין לחשוש לייחוסם של הכהנים. ועל כן האב אינו צריך לחזר אחר כהנים רבים שיפדו את בנו, ואף הכהן אינו צריך להחזיר לאב את כסף הפדיון שהגיע לידיו ביושר. בעל ה"מנחת יצחק" (ח"ב סי' ל') אף כותב כי הפודה את בנו אצל מספר כהנים, עלול בסופר של דבר לברך מחדש בכל פדיון ולהכשל בברכה לבטלה. בספר "תשובות והנהגות" (ח"א סי' תרנ"ח), מביא, כי השארת הכסף בידי הכהן היא סגולה לבריאותם התקינה של הבנים. מעניין לציין, כי ממצאי מחקר גנטי שנערך במשך מספר שנים [בשיתוף חוקרים מאוניברסיטת אוקספורד ומאוניברסיטת קולג' בלונדון], העלו, כי כ-80% מן הכהנים ללא הבדלי מוצא: אנגלים, תוניסאים, קנדים, רוסים, תימנים, אשכנזים וספרדים, נושאים גן משותף שבשאר האוכלוסיה שכיחותו נעה בקירוב ל-5% בלבד. ממצאים אלו מוכיחים במובהקות גבוהה, כי יש בסיס איתן לייחוסם של הכהנים בני זמנינו.

דף ז/א התקדשי לי לחציי

חרם דרבינו גרשום בימינו

מבואר בסוגייתנו, כי אדם שאמר לאשה "התקדשי לי לחציי" הרי היא מקודשת לו. שכן, מפרשים את דבריו שכוונתו להתנות עם האשה שיוכל לשאת עליה אשה נוספת, אף אם מצידה הדבר יהיה כרוך בויתור על חלק מצרכיה. שהרי, התורה אינה מונעת אדם לשאת שתי נשים (ר"ן שו"ע אה"ע סי' א' סעי' ט').

כידוע, תקנתו של רבינו גרשום מאור הגולה, שלא ישא אדם שתי נשים, התקבלה בתפוצות ישראל לפני כאלף שנה, ואף שיש הסוברים, כי תקנתו לא נתקנה, אלא עד סוף האלף החמישי (רמ"א שם סי' י'), נוהגין כך גם בימינו. גם במקומות שבהם לא נתקבלה תקנתו, כתב ה"שולחן ערוך" (שם, סעי' י"א וב"ערוך השולחן" סי' א' סי' ל"ב), כי מן הראוי לגזור בחרם ובנידוי שלא ישא אדם שתי נשים. טעמו העיקרי של רבינו גרשום היה, כי הקושי הרב של הבעל לספק את כל צרכיהן של שתי נשיו, עלול

המשך מעמוד קודם

מצטט בעל פה עמודים שלמים מחידושי התורה שעמל עליהם ושכנתו על ידו לפני שנים כה רבות. ואילו עתה, מדוע אחת למספר דקות נזקק הגאון האדיר להורות באצבעו על השורה בה פסק ללמוד לפני שעה קלה בלבד? רבינו בעל ה"אור שמח", שראה את תמיהתו של החברותא, הזדקף על מקומו בחדרת קודש ואמר דברים שראוי להם להיחקק באותיות של זהב בליבו של כל אדם שזכה לקבוע עיתים לתורה:

"נאמר במשלי, בפרק כ"ג פסוק ה':
"התעוף עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר וכו'".

ודורשת הגמרא במסכת ברכות דף ה' עמוד א', שהתורה נמשלה לעוף, כפי שהעוף נעלם כלעומת שבא, כך גם לימוד התורה דורש קביעות והתמדה רצופה, ואם אדם מרים את עיניו מן הגמרא באמצע לימודו ועוסק בדברים אחרים, התורה משתכחת ממנו!

המבין אתה יקירי: לשוחח עם האורח הייתי חייב. הלא רבה של העיר אני וצרכיה מוטלים על כתפי. אולם, איני מסוגל לשאת את המחשבה, שדברי התורה שלמדנו בעמל כה רב יתפוגגו ויתאידו להם כהרף עין. על כן, השתדלתי בכל מאודי שלא להסיח את מחשבתי והגיגי מן הסוגיה בה למדנו, כדי שנוכל להמשיך ללמוד **ברצף!**"

במשפטים ספורים אלו תמצת הגאון את משנת חייו. דביקותו ואהבתו לתורה הקדושה לא ידעו גבולות, וכל חייו נסובו סביבה.

הגאון רבי שמואל אויערבאך שליט"א סיים את המעשה באומרו, כי עלינו ללמוד ולהפיק לקח וחיזוק מהנהגתו של גאון הדור. גם הוא, שהיה שקוע בכל רמ"ח אבריו וש"ה גידיו בלימוד ללא הפוגה, חשש שמא הפסקה קלה בעת הלימוד תגרום לכך, שכאשר ישוב לגמרתו כבר לא יוכל להגות בה בדביקות.

רבנות אלפי לומדי ה"דף היומי", שזכו לקבוע עיתים לתורה בכל יום, ומקפידים על קביעותם בימי שמחה כבימים אחרים, זוכים להאיר את נפשם ואת ביתם באור התורה, ואף להחיל עליהם את המשך דברי הגמרא במסכת ברכות האומרת, כי "כל העוסק בתורה, יסורין בדילין הימנו", והבלי העולם הזה וטרדותיו, לא יטרידו אותו מלימודו.

בברכת התורה
הצורק

המשך מעמוד קודם

לגרום מריבות וקטטות ביניהן (באור הגר"א ס"ק ל"ד, שו"ת "נודע ביהודה" מהד"ת אה"ע ס"ו).
אשה העוסקת בזיוף כספים: אמנם, במקרים חריגים ויוצאי דופן, התירו חכמים לבעל לשאת אשה נוספת על פני של אשתו הראשונה. דוגמא לכך אנו מוצאים ב"שדי חמד" (ח"ו מערכת האישות ס"ב ס"י כ"ד), אודות אשה מרוסיה שעסקה באינטנסיביות בזיוף כספים. לאחר שהזיפנית נתפסה על ידי השלטונות, ודינה נגזר למאסר עולם בסיביר הרחוקה, ביקש בעלה לגרשה כי בריאותו הרופפת מנעה ממנו להתגורר אתה בסיביר הקפואה, אך היא סירבה לקבל ממנו גט והותירה אותו בודד לנפשו. הפוסקים שדנו בנושא התירו לבעל לשאת אשה נוספת על פניה, מאחר שעקב התנהגותה הנלוזה, כל מחויבויותיו כלפיה פקעו, כפי שהוא אינו חייב לפדותה מן הכלא (שו"ת "מעיל צדקה" ס"י ט"ו).

אשה שנעלמה באישון ליל: אמנם, כאשר האשה נעלמת בפתאומיות, ואין ידוע מה עלה בגורלה, נחלקו הפוסקים. לדעת בעל ה"מטה אהרן" (ח"ב ס"י ט"ו, שו"ת רש"י בהגהותיו לבי"א אות ע"ח, בשם הכנה"ג), מאחר שאין חשש שמא תפרוץ מריבה בין הנשים כיון שהן מרוחקות זו מזו, רשאי הבעל לשאת אשה נוספת. אולם, דעתו של ה"נודע ביהודה" (ס"א) ופוסקים אחרים היא, כי תקנתו של רבינו גרשום מאור הגולה תקפה גם במקרה זה, שהרי יתכן שהאשה הנעלמה תשוב ביום מן הימים והשתים יחלו להתקוטט ולריב ביניהן.

מן הראוי להדגיש, כי נשיאת אשה נוספת על פני הראשונה, כרוכה בהסכמתם של מאה רבנים משלש מדינות (תקנות שנדפסו בסוף הספר תשי"ח מהר"ם מרוטנבורג, בי"ח אה"ע ס"א). אמנם, הפוסקים דנים האם הבעל זקוק להסכמת מאה רבנים גם כאשר אשתו המירה את דתה, או שמא במקרה זה לא חלה גזירת רבנו גרשום (ע"י "פתחי תשובה" ס"א ס"ק כ"ב).

דף ז/ב אי דאמר לה בכל דהו, כולי עלמא לא פליגי

טבעת נישואין שהתגלתה כעשויה מנחושת

מבואר בסוגייתנו שאדם שקידש אשה בבגד משי שמומחים בלבד מסוגלים להעריך את שווי האמיתי, ולפני הקידושין הוא אמר לה כי שוויי אינו ידוע ויתכן שאינו עולה על פרוטה אחת, הרי היא מקודשת לו גם אם בסופו של דבר התברר כי אכן שוויי מועט, מאחר שהסכימה לכך.

לאחרונה, הובאה שאלה מעניינת אל גדולי הפוסקים. **מעשה ביהודי יקר** שהביא את טבעת הנישואין של אשתו לצורך, לצורך תיקון קל. "זו טבעת נישואין?" שאל הצורך, "טבעות נישואין עשויות מזהב, ואילו זו עשויה מנחושת!" הבעל הנרעש החל להתרוצץ בין הפוסקים כדי לדעת את דינו. אמנם, מצד אשתו, אף שהיתה סבורה בשעת הקידושין שהטבעת עשויה זהב, אין בעיה, שהרי תחת החופה מדגישים באוזניה, כי שווייה של הטבעת הוא פרוטה. אולם, הבעל חשש שהקידושין לא חלו, מאחר שהטבעת לא היתה שלו מעולם, זאת משום שמבואר במשנה (ב"ב פ"ב), וב"שולחן ערוך" (חו"מ ס"י רל"ג סעי' א'), כי אדם שמכר לחבירו סוג פרי אחר או סוג מתכת שונה מזו שביקש הקונה, אין המקח חל, ושניהם יכולים לחזור בהם. ואם כן, נמצא שהבעל לא קנה את הטבעת ולפיכך גם לא יכול היה לקדש בה, שהרי אין אדם יכול לקדש בטבעת שאינה שלו.

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א הכריע (בי"ת דוד זכרון טוביה" עמ' רמ"ט במאמר הגר"י זלברשטיין), כי לדאגותיו ולחששותיו של הבעל המבוהל אין יסוד. שכן, אף אם נאמר שאכן טבעת הנחושת לא הפכה לרכושו של הבעל, במקרה זה תבוא הלכה אחרת לעזרתו ובגללה קידושיהם קידושין גמורים. זאת מאחר שמוכר הטבעת הרמאי נחשב כבעל חובו של הבעל, שהרי כספו נמצא ברשותו, וממילא, בעת הקניה נעשתה טבעת הנחושת למשכון ביד הבעל תמורת החוב שחייב לו המוכר. משכון מסוג זה מכונה "משכון שלא בשעת הלוואתו", כלומר, אין הוא כמשכון רגיל שניתן למלווה בעת ההלוואה כבטחון לכך שהחוב ישולם, אלא הוא כמשכון שתפס המלווה מן הלווה אחר שהלה לא עמד בתנאי התשלום. תפיסת משכון מסוג זה, הרי היא כגביית החוב, שהרי הוא גבה את המשכון תמורת החוב שלא שולם, ועל כן, בין אם חל המקח ובין אם לאו, אדם זה קידש את אשתו "בטבעת זו, כדת משה וישראל".

בית המדרש למגיד שיעור "דף היומי" סוכטשוב

הננו לבשר בזאת כי זכינו ב"ה לייסד

שיעור חדש

"דף היומי"

בגבעת שמואל

בבית הכנסת

"לכו נרננה" קרליבך

השיעור יתקיים בימים א-ה

החל מיום ג' ט"ו אייר

בין השעות 20:50-21:30

ע"י מגיד שיעור מבית מדרשנו

תפילת ערבית בשעה 21:30

לפרטים ניתן לפנות

למוקד הדף היומי טל: 03-6160657

לרב דודון אייזנשטל 03-5320063

או לאלון וולקן 03-5321787

מתארגן שיעור דף היומי

בחדרה באזור נחליאל **בשעות הערב**

הרוצים להצטרף נא לפנות

למוקד הדף היומי 03-6160657

בית המדרש למגיד שיעור "דף היומי" סוכטשוב

השבוע מתחילים

מסכת קידושין

בבית הכנסת בבני מכבי רחוב זבוטינסקי

רמת-גן השיעור נאמר **מידי יום** בשעה

17:40-18:15 ע"י מגיד שיעור בית מדרשנו

לפרטים: מוקד הדף היומי 03-616-06-57

המעוניינים להשתתף בהוצאת הגליון לאור להנצחת יקיריהם ולעילוי נשמתם, נא לפנות

03-616-06-57

כתובת המערכת

רחוב חתם סופר 3 בני ברק ת.ד. 471

טל. 03-6160657 פקס. 03-5780243

מחלקת מנויים

המעוניינים להצטרף למנויי "מאורות

הדף היומי" בעברית או באנגלית

בדואר: נא לפנות לטל. 03-616-06-57

בדואר אלקטרוני: נא לפנות

dafyomi@hadaf-hayomi.com

בפקס: נא לפנות לפקס 03-574-82-72

נקודות הפצה בחו"ל

לונדון: 020 751997

מנצ'סטר: 0161 275 4800

בלגיה: 0475 21 11 11

לוס אנג'לס 818-5098880

אצל ידידינו הר"ר שמואל לוינגר

הינדיזם ההלכתיים המובאים בעלון, נועדו לעורר את לב המעיין, ואין לסמוך עליהם כפסק הלכה

לע"נ הר"ר דב ב"ר חיים קליין ז"ל נלב"ע א' סיון תשנ"ח ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הר"ר חיים דוד גרינוולד ז"ל

ב"ר יצחק מנחם ז"ל

נלב"ע כ' אייר תשנ"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידינו הר"ר נח גרינוולד כוכב

יאר והר"ר יעקב גרינוולד קרית קרניצי

לעילוי נשמת

אבי הר"ר

אליעזר דוד ביטרמן ז"ל

ב"ר שמואל גודל ז"ל נלב"ע כ"ג תשרי תשל"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידינו הר"ר נחום יואל

ביטרמן ומשפ' שיחיו תל אביב

לעילוי נשמת

מרת חיה לאה אדלר ע"ה

ב"ר יהושע הלוי ז"ל

אשת הר"ר מאיר אדלר שיבלחט"א

נלב"ע י"א ניסן במלאות שלושים לפטירתה

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י ידידינו הר"ר יוסי צטרון ומשפ'

שיחי' פלטבוש נוי יורק